

Cesta za svým já

Krise identity – sousloví, které se dnes skloňuje snad ve všech pádech. O problematice lidského vývoje, vztahové i sexuální identity jsme hovořili s Renátou Ocilkovou, lektorkou vztahové výchovy.

Milá Renáto, jak se tvoří identita člověka a co ji ovlivňuje?

Psycholog Erikson rozdělil vývoj člověka do osmi stupňů; v každém z nich se musíme „poprat“ s určitým konfliktem a podle toho, jak dopadne, se posouváme dál. V mladistvém věku se identita pojí s konfliktem sebeuvědomění versus zmatení rolí. K upevnění mužské nebo ženské pohlavní identity je potřeba, aby si dítě uvědomilo sebe sama. To probíhá nejlépe ve skupinách stejného pohlaví a klíčoví přátelství, samozřejmě stejně tak i holčičí, jsou pro budování pohlavní identity velmi důležité. Je dobré, když kluci dělají typické klíčoví věci společně: sportují, skáčou na trampolíně, jezdí v lese na kole atd. Takhle se upevní ve své identitě, poznají sami sebe, a pak přirozeně zatouží poznat i druhé pohlaví.

Jakou roli hraje v tomto procesu rodina?

Velmi významnou a hlavní úlohu má především otec, který je důležitý pro upev-

ňování identity svých dětí. Táta by měl se synem, aspoň občas, dělat něco společně: podnikat chlapecké akce, a tím potvrzovat mužnost svého syna. Můžou spolu stanovat, jezdit na kole, lézt po skalách, důležité ale je, aby se ten kluk cítil jako muž mezi muži. Pro kluka to může mít až iniciační charakter, je to uvedení do světa dospělých.

Táta je významný i pro dceru tím, že jí říká, že je krásná princezna, upevňuje její ženskou identitu. Role otce v rodině je nedocenitelná, s čímž je také spojen velký vy-
křičník. Možná proto je v současnosti tak rozšířená krize identity, protože otcové často v rodinách prostě nejsou.

Jaký vliv má nepřítomnost otce na dítě?

Známy americký psycholog Philip Zimbardo napsal do češtiny přeloženou knihu *Odpojený muž*, kde píše, že problém mnoha mužů v současnosti je ten, že se uzavrou a v podstatě odtrhnou od reality. O odpojeném muži můžeme hovořit, když otec je sice přítomný doma, ale je stále na mobilu, neumí se od toho odtrhnout a pro své děti je v podstatě nepřítomný. Od mnoha dětí, které prochází krizí identity, slyším podobné příběhy: oni toho tátu v podstatě nezažili, i když byl fyzicky doma.

Proč zrovna teď tak často mladí lidé řeší krizi identity?

Na univerzitě ve finském Tampere působila

psychiatřička Riittakerttu Kaltiala, v roce 2011 tam zakládala gender kliniku. V otázce transsexuality ona sama vydala více jak pět set posudků, z toho polovinu doporučila k operacím ke změně pohlaví. Po delší době ale zjistila, že lidé po změně pohlaví měli větší psychické a psychiatrické problémy. Pustila se do hledání příčin a začala důsledně zkoumat příběhy svých pacientů: ro-

dinné zázemí, studium, velikost míst, odkud pocházeli atd. Snažila se najít společného jmenovatele těchto lidí a zjistila, že všichni navštěvovali stejné internetové stránky, stejné sociální sítě, dokonce přicházeli do ambulance s podobnými příběhy. Uvědomila si, že v té vrstevnické skupině je přítomna sociální nákaza, která ve velké míře ovlivňuje její členy.

Ale ta nákaza přece neovlivní všechny, nebo ano?

To je důležitá otázka. Na sociálních sítích se influenceri, kteří prošli tzv. změnou pohlaví, zobrazují této věkové skupině bez ohledu na to, co lajkují a sledují.

Kdysi se v učebnicích uvádělo, že výskyt transsexualismu je 1 : 30–400 tisíc. Dnes ale máme pocit, že v každé třídě na střední škole, nebo aspoň minimálně v každé škole, je jeden takový žák. Při statistice uváděné v učebnicích medicíny by ve velkých městech měl být jeden až dva lidé s diagnózou transsexualismu (genderové dysforie), ale on je téměř v každé škole. To znamená, že krize identity je způsobená sociální nákazou.

Co by měl dělat kluk, který prochází krizí identity?

Hlavně nedělat v období dospívání žádná zásadní rozhodnutí, věnovat se jiným věcem. Pokud se cítí osamělý, ať si všimne někoho jiného ve třídě, nějakého outsidera, s kým se nechce nikdo bavit, kdo je ještě osamělejší. Vynikající lék na vlastní problémy je všimnout si problémů jiných, nikoliv jen těch vlastních. Potom je dobré nevěnovat takovou pozornost sexualitě, rozvíjet jiné stránky své osobnosti: pokud je dobrý ve sportu, ať sportuje, dělá parkur, běhá, chodí do posilovny. Mimochodem fyzická aktivita zvyšuje hladinu testosteronu a sport je pro chlapce velice důležitý. Psycholog Philip Zimbardo říká, že muži jsou odpojení také proto, že málo fyzicky pracují a sportují.

Platí tohle pro všechny kluky?

Ano, v tom smyslu, aby rozvíjeli své jedinečné a originální talenty, ať už je to sport, hudba, tanec atd. Naše identita není pouze sexualita; nedefinuje nás to, jestli jsem heterosexuál, homosexuál nebo transsexuál. Naši identitu tvoří velice moc složek. Když se s dětmi bavím o identitě, ptám se jich, jaké mají pohlaví, jak se jmenují, kam patří, s čím se identifikují. A odpovědi jsou: jsem osmák, jsem z gymplu, jsem křesťan, jsem katolík, jsem ministrant atd. Dále se jich ptám, jaké jsou jejich vlastnosti, kým jsou ve vztahu, jestli syn, dcera, bratr, se-

stra, kamarád, kam patří geograficky a podobně. Zkrátka moji identitu tvoří mnoho složek, není to jenom sexualita. Moje první rada dospívajícím dětem by byla: nepřeceňujte sexualitu, není potřeba dělat žádné velké rozhodnutí, dokud se neukončí vývoj mozku. Naše identita je o mnoho širší a hlubší než jenom to, jak prožívám svou sexualitu.

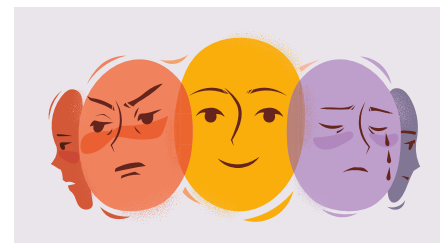
Kdy je tedy čas si něco takového přiznat?

Vývoj frontální mozkové kůry, kde je centrum vyšších kognitivních funkcí, končí kolem 26. roku. Do té doby člověk prostě ještě není dospělý. Odborníci doporučují do té doby nedělat žádná fatální rozhodnutí s ohledem na pohlavní identitu a sexuální orientaci. Doporučila bych počkat, není potřeba spěchat. Samozřejmě, pokud se někdo velmi trápí a řeší to, je potřeba, aby se svěřil někomu, kdo ho bude doprovázet a s kým

může pátrat po příčině. Hlavně ale ne takového psychologa, který mu řekne: udělej coming out. Moje kamarádka mi vyprávěla, že její 16letý syn jí řekl, že je homosexuál. Šli tedy za psychologem, co s tím, a on mu poradil, ať se k tomu veřejně přizná, ať udělá coming out (tzn. zveřejnit informaci o své homosexuální orientaci). Její syn se před svými kamarády přiznal a o všechny přišel. Protože pro kluky v tomto věku není jednoduché přijmout a zpracovat podobnou informaci.

Já nepopírám, že takoví lidé žijí mezi námi. Když nám bylo asi 30 let, tak nám pověděl náš kamarád, že ho přitahují muži. Samozřejmě jsme to přijali a nic se na našem přátelství nezměnilo. Jsme přátelé a hovoříme o tom velmi otevřeně. Ale když se v partě přizná kluk, kterému je 15 nebo 16 let, tak ti chlapci většinou nezvládnou zacházet s takovou informací. Oni se spolu převlékají v šatně, hrají si, dívají se na filmy a teď by se báli, co si můžou dovolit, jak se k němu mají chovat. Nejsou to zkrátka ještě zralí dospělí a nedokážou tu informaci zpracovat. Jsou

vědecké důkazy o tom, že čím dřív se děti přihlásí k přitažlivosti ke stejnému pohlaví, tím větší mají sklon k sebevraždám. Odborníci doporučují odložit to na co nejpozději. Když se tím trápí, mohou se svěřit osobě, která je moudrá, která ví, jak s tím pracovat: může to být kněz, duchovní průvodce, rodič, psycholog zkušený v této oblasti atd.

Čím je homosexualita způsobena?

Laická veřejnost říká, že se tak někdo narodí, ale to nebylo vědecky prokázáno. Právě naopak: velký vědecký výzkum pod vedením dr. Andreu Gannya na vzorku téměř půl milionu respondentů dokázal, že neexistuje „gay gen“. Ale přesto jsou mezi námi lidé, kteří se svojí přitažlivostí ke stejnému pohlaví nedokážou nic udělat. Zjistilo se, že genetická dispozice může ovlivnit člověka včetně jeho sexuálních preferencí maximálně do 25 %. Všechno ostatní je vliv rodiny, kultury, prostředí, společnosti a ta genetická dispozice se rozvine pouze tehdy, pokud jsou pro to vhodné podmínky.

Děkujeme za rozhovor.

PaedDr. et Mgr. Renáta Ocilková, 53 let, vdaná, tři děti, bytem v Bratislavě. Studium na Univerzitě Komenského v Bratislavě, stáž v Německém spolkovém sněmu, absolvovala akreditované kurzy emocionální a vztahové výchovy. Pracuje jako učitelka náboženství na gymnáziu a základní škole a jako lektorka vztahové výchovy. Oblíbená kniha: Cesta na Západ, Štěpán Smolen. Oblíbený citát: Těm, co milují Boha, všechno napomáhá k dobrému (Řím 8, 28).

